

ANA MARIJA SIKIRIĆ SIMČIĆ RODNO OSVIJEŠTENE PRORAČUNSKA POLITIKE

Rodno odgovornim proračunom do većeg ekonomskog rasta

Iako je do danas više od šezdesetak zemalja započelo s implementacijom rodno odgovornog proračuna to je još uvijek novo, interdisciplinarno i nedovoljno istraženo područje koje se pojavljuje kao odraz suvremenog, vrlo visokog stupnja razvoja demokracije i ljudskih prava u najširem smislu. Rodno odgovorni proračun zahtijeva holistički pristup temeljen na ravnopravnosti spolova

Ingrid ŠESTAN KUČIĆ

Proračun je javni akt kojim je sustavno i kvantitativno utvrđen plan javnih prihoda i rashoda, a svrha mu je pružanje obvezatnog okvira djelovanja javnog sektora i namirivanje javnih potreba u određenom vremenskom razdoblju - kaže doc. dr. Ana Marija Sikirić Simčić s Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci te dodaje da struktura proračuna na prihodovnoj i rashodovnoj strani vrlo jasno pokazuje kako vlada postavlja svoje prioritete te planira zadovoljiti ekonomske i društvene potrebe svojih građana.

- Uobičajeno se proračun percipira kao rodno neutralni instrument. Niti jedna proračunska klasifikacija ne podrazumijeva participaciju prema rodnoj pripadnosti. Ipak, s obzirom da žene imaju manju ekonomsku, društvenu i političku moć nego muškarci te da iz rodni uloga proizlaze različite obveze i potrebe muškaraca i žena, vrlo je vjerojatno da na način na koji država generira javne prihode i usmjerava javne rashode ima različit utjecaj na žene i muškarce. Zanemarivanje potencijalno nejednakog učinka proračuna na muškarce i žene negativno utječe na produktivnost, kvalitetu radne snage, gospodarski rast i društveno blagostanje. Proračun treba biti kreiran tako da osigurava minimalne životne uvjete i jednako zadovoljenje javnih potreba svih građana, pa tako i muškaraca i žena. Žene i muškarci trebaju imati jednaku moć oblikovanja društva i vlastitih života, stoga vlada u svim fazama proračunskog procesa treba prepoznati i uvažavati različitosti muškaraca i žena te na temelju navedenih spoznaja alocirati javni novac i implementirati politike i programe koje doprinose rodnoj jednakosti. Proračun kojim se pokušava umanjiti postojeća rodna nejednakost u znanstvenoj literaturi se zove rodno odgovorni proračun ili rodni proračun, objašnjava doc. dr. Sikirić Simčić.

Neplaćeni rad

Iako je do danas više od šezdesetak zemalja započelo s implementacijom rodno odgovornog proračuna, rodno odgovorni proračun još uvijek je novo, interdisciplinarno i nedovoljno istraženo područje koje se pojavljuje kao

odraz suvremenog, vrlo visokog stupnja razvoja demokracije i ljudskih prava u najširem smislu. Kompleksnost učinaka implementacije rodno odgovornog proračuna zadire u brojna područja društvenih znanosti. Može ih se prepoznati i istraživati s aspekta ekonomije, javnih financija, sociologije, političkih znanosti.

- Važno je naglasiti da rodno odgovorni proračun ne podrazumijeva zaseban proračun za žene, niti ne stavlja žene u povlašteni položaj u odnosu na muškarce. Isto tako ne podrazumijeva ni određeni iznos javnih resursa koji se koristi za promicanje rodne jednakosti, ni da 50 posto javnih sredstava koriste žene, a 50 posto muškarci. Rodno odgovorni proračun zahtijeva holistički pristup temeljen na ravnopravnosti spolova na cjelokupni proračunski proces koji danas, unatoč formalnoj neutralnosti i jednakom tretmanu, ne osigurava i rodnu jednakost. Za razliku od uobičajenog proračuna, rodni proračun identificira i uzima u obzir različite društvene uloge i obveze muškaraca i žena čime omogućuje jednako zadovoljenje njihovih različitih potreba s krajnjim ciljem postizanja rodne jednakosti. Pritom se polazi od pretpostavke da proračun ne utječe samo na distribuciju materijalnih i financijskih resursa, nego i nematerijalnih resursa, osobito na vrijeme. Stoga rodno odgovorni proračun osim plaćenog rada vrednuje i uzima u obzir i tzv. neplaćeni rad u kućanstvu te njegu i skrb za obitelj i zajednicu. U konačnici temeljni cilj je implementirati takav proračun koji ne samo da neće imati različit utjecaj na žene i muškarce, nego će ujedno i promovirati rodnu jednakost kao jedan od važnih ekonomskih, političkih i socijalnih ciljeva. Tako proračun postaje efektivniji, pravedniji, transparentniji i doprinosi višim razinama ekonomskog rasta i smanjenju siromaštva, navodi doc. dr. Sikirić Simčić.

Tri faze implementacije

Proces implementacije rodno odgovornog proračuna, dodaje, uobičajeno čine tri faze koje uključuju rodnu analizu, provođenje promjena na temelju rezultata analize te implementaciju rodno osviještene politike u sve faze proračunskog procesa. Sgledavajući samo planirane iznose prikazane u proračunu nije moguće izvesti zaključak

Ana Marija Sikirić Simčić

o rodnoj odgovornosti nekog proračuna. Za ocjenu rodne odgovornosti potrebno je provesti rodnu analizu, stoga se rodna analiza smatra temeljnim alatom rodno odgovornog proračuna.

- Rodna analiza nije analiza usmjerena na žene ili rodne odnose. Njome se identificiraju potrebe i prioritete kako žena, tako i muškaraca, pa čak i drugih marginaliziranih skupina građana, ključni uzroci postojeće rodne nejednakosti, utjecaj javnih prihoda i rashoda na dohodak pojedinca, dohodak kućanstva, mogućnost zapošljavanja, vrijeme i životnu perspektivu pojedinca. Vrlo je važno prepoznati različite potrebe muškaraca i žena jer se time osigurava da se ograničena javna sredstva alociraju na način kojim će se maksimizirati koristi pojedinca i društva. Glavno pitanje rodne analize je kako proračunske mjere i s njima povezane politike utječu na rodnu jednakost: smanjuju je, povećavaju ili ostavljaju nepromijenjenom. Rezultati rodne analize su temelj za donošenje odluka te argument za predlaganje mjera koje će pridonijeti osiguranju jednakih prilika za žene i muškarce u svim sferama, kaže doc. dr. Sikirić Simčić.

Dodaje i da rodno odgovornim proračunom trebaju biti zahvaćene sve faze proračunskog procesa i razine proračuna. Implementacija rodno odgovornog proračuna je dugoročan i kompleksan proces koji zahtijeva veliki pomak u razmišljanju i, bez obzira na dobre pravne osnove, konstantno obvezivanje

političkih i administrativnih vlasti. Početak će zahtijevati veliki zaokret, stoga procesu treba pristupiti postepeno, ali dosljedno. Pritom ne postoji jedinstveni recept za uspješnu implementaciju. Implementacija ovisi o tehnikama planiranja proračuna, stupnju centraliziranosti, dostupnim podacima, stručnosti i rodnoj osviještenosti ljudskih resursa, računovodstvenom sustavu, proračunskim klasifikacijama te kulturalnim i društvenim obilježjima.

Snažna politička volja

- No, temeljni preduvjet implementacije je snažna politička volja koja treba biti prisutna u svim fazama procesa, kao i suradnja i angažman niza različitih sudionika poput vlade, službenika u javnom sektoru, zastupnika, nevladinih udruga za ženska prava, znanstvenika, statističara, međunarodnih organizacija. Implementaciju rodno odgovornog proračuna može inicirati manja skupina ljudi, ali se treba provoditi od strane svih, kako bi se ostvarili pozitivni učinci. Provedba nije moguća isključivo aktivnostima izvan sustava, nego ovisi o aktivnostima unutar sustava. Nastavno na navedeno prvenstveno je nužno educirati službenike u javnom sustavu kako bi svatko razumio svrhu, cilj, pozitivne učinke i svoju ulogu u procesu. Edukacijom se treba podići i razina rodne osviještenosti kako bi glavni nositelji procesa mogli svojim znanjem i sposobnostima dodatno pridonijeti razvoju

procesa. Implementacija će biti otežana različitim okolnostima, ali tek kad proces započne je moguće prepoznati stvarne mogućnosti provedbe i sve ono što je potrebno mijenjati kako bi se omogućila provedba procesa u cijelosti, savjetuje doc. dr. Sikirić Simčić.

Zaključno, kaže, važno je naglasiti da se rodna odgovornost proračuna ne mjeri s količinom potrošenih sredstava ili brojem stavaka u proračunu, nego željom i voljom da se uvažavanjem različitosti muškaraca i žena kroz sustavne analize kontinuirano teži jednakom zadovoljenju javnih potreba žena i muškaraca i kreiranju takvih politika i programa koji će doprinosti većoj rodnoj jednakosti. Osnaživanje žena i poticanje rodne jednakosti je temeljni element demokratskog razvoja društva. Mnogi problemi budućnosti neće moći biti riješeni bez rodne perspektive jer su demografski i ekonomski razvoji usko povezani s postizanjem rodne jednakosti.

- Ekonomska snaga je neodrživa bez intenzivnijeg participiranja žena na tržištu rada. Isto tako, žene i muškarci će se odlučiti na podmladak isključivo ako imaju podršku društva te ako im suživot s djecom nudi prostora za rad i za uživanje. Rodno odgovorni proračun takva odlučujuća pitanja izravno povezuje s distribucijom resursa i državnim fiskalnom politikom, stoga je implementacija rodno odgovornog proračuna od važnog značaja za budućnost društva, zaključuje doc. dr. Sikirić Simčić.

More ideja ~ More ideas

Za razliku od uobičajenog proračuna, rodni proračun identificira i uzima u obzir različite društvene uloge i obveze muškaraca i žena

Mnogi problemi budućnosti neće moći biti riješeni bez rodne perspektive

SERGE J. DRECHSLER